

***'In mijn geloofs-
gemeenschap
zijn we echt
familie van
elkaar'***

Tekst: Sanne Bloemink
Beeld: Corbino

Het koninkrijk Gods in Overvecht

“Zonder arme mensen kun je Gods koninkrijk niet vinden.” Journalist Frank Mulder neemt deze woorden letterlijk. Hij leeft met zijn gezin in een christelijke woongemeenschap in een arme wijk. En legt in een nieuw boek de problemen van de samenleving bloot.

Frank Mulder (36) zwaait uit het raam als ik op een zondagmiddag twijfelend rond het pand loop, op zoek naar een huisnummer. Het pand in de Utrechtse wijk Overvecht – een van de armste buurten van Nederland – stond op de lijst om gesloopt te worden, maar dat is nog steeds niet gebeurd. Aan de voorkant grenzen de huizen in dit rijtje aan een plein met speeltuin. Aan de achterkant bladdert de verf van de muren.

Woongemeenschap

Negen mensen en drie kinderen leven en bidden hier samen, in de woongemeenschap Overhoop. Beneden is de gemeenschappelijke huiskamer. Hier vinden regelmatig vieringen plaats van de huiskamerkerk waar Mulder en zijn vrouw Marieke toe behoren. Boven heeft het gezin een kleine, eigen huiskamer. De muren zijn dun en beplakt met vrolijk behang. Een zelf gefabriceerd scheidingswandje kan heen en weer worden geschoven tussen de kamers van het gezin en de overige bewoners.

We drinken thee. Zoontje Joshua (7) bekijkt op de bank een folder van ninjagolegfiguren. Sommige figuren hebben boze gezichten. “Ik wil niet zo’n slechterik zijn hoor!” roept Joshua als ik hem vraag wie hij wil zijn. Chris (4) bouwt een kasteel van witte piepschuimblokjes en plakband. Het bouw pakket komt uit de weggeefwinkel die ook aan het pleintje ligt en waar Mulders vrouw werkt. Marieke: “Tja, dan krijg je meestal een niet-compleet pakket dus...” Hun jongste dochter Juliët (1) ligt te slapen. Mulder lacht: “Je treft ons wel op een erg idyllisch moment nu hoor. Het is echt niet altijd zo!”

De kamers van de woongemeenschap worden soms opgevuld door vluchtelingen zonder woning. “Dat gaan we de komende tijd nog wat vaker doen. Marieke zit in het bestuur van Toevlucht, de Utrechtse nachtopvang voor ongedocumenteerden. Zij ontmoet daarom vaak mensen die een plek nodig hebben. Het kunnen ook niet-vluchtelingen zijn. Wij kijken gewoon wie er dakloos is en wie we kunnen helpen.” De bedoeling is om de komende tijd vijf plekken op die manier in te vullen.

Hyperrealiteit

“De meeste mensen zijn netjes en beschaafd, maar het lijkt erop dat we het samen netjes en beschaafd aan het verknallen zijn”, is Mulders korte maar krachtige diagnose van de wereldproblematiek. Hij vergelijkt het hedendaagse leven met een theatervoorstelling waar je niets kunt zien omdat iedereen

is gaan staan. “Maar iedereen ging staan omdat een ander ging staan. Het gevolg is dat niemand meer in zijn stoel te krijgen is.”

Hij noemt het de hyperrealiteit. “Als je om je heen kijkt, dan is alles erop gericht om de wereld mooier te maken dan hij is. Met behulp van techniek worden steeds meer rafelrandjes weggepoetst. Maatschappelijke problemen moeten direct worden weggeorganiseerd.” Maar die hyperrealiteit, zo legt hij ook in zijn nieuwe boek *De geluksmachine* uit, parasiteert volgens hem op de echte realiteit en ontnemt ons het zicht op datgene wat er echt toe doet. “De techniek helpt een systeem te bouwen dat het ons permanent naar de zin wil maken, waardoor we continu gevoed worden met prikkels die ons bevrediging beloven. Maar het heeft een verborgen kostenplaatje. Uiteindelijk houdt dat ons af van elkaar, en van God, van de weerbarstige werkelijkheid.”

Neem geld. Dat vertoont ‘religieuze kenmerken’, zegt Mulder: “Het kapitalisme is bij uitstek het economisch systeem dat zich door geld wil laten structureren. Het werkt alleen zolang we er vertrouwen in stellen. Het woord ‘krediet’ komt van het Latijnse *credo*, dat ‘geloof’ betekent. Het kapitalisme is dus een geloofssysteem, en de economische crisis een geloofscrisis.” Techniek brengt dit alles in een stroomversnelling.

Mulder noemt het voorbeeld van *algorithmic trading*: machines die de handel ➔

op de beurs overnemen. Die machines maken niet alleen berekeningen, maar nemen ook beslissingen. “Geld creëert op deze manier een eigen hyperrealiteit. De som van alle financiële producten is namelijk tientallen malen groter dan de waarde van alle spullen op aarde bij elkaar. In de hyperrealiteit is de scheidslijn tussen echt en nep niet meer aan te geven. De hyperrealiteit is altijd vermengd met de werkelijkheid. Maar de winst van financiële markten moet wel ergens vandaan komen – uit de productieve sectoren van de economie – en achter ieder abstract financieel cijfertje staat uiteindelijk een mens van vlees en bloed die moet dokken.”

Kopieergedrag

In de wereld van sociale media zien we de bekende paradox van groeiende eenzaamheid in een steeds meer verbonden wereld. De journalist verwijst in dit kader graag naar de filosoof René Girard die een mimetische verklaring biedt voor sociaal gedrag. De mimetische verklaring ziet kopieergedrag van mensen als de basis voor onze sociale relaties. Dat gedrag is op zich niet erg, maar tegelijkertijd is dit kopiëren de oorsprong van veel geweld.

“Mensen worden in deze maatschappij gedwongen om hun mimetische behoeftes op economische wijze te vervullen. En dat lukt niet iedereen. Er is een klasse aan het ontstaan van mensen die economisch overbodig zijn, en die dat soms uiten in een enorme rancune tegen mensen die er wel bij horen. Het gras van de burens was altijd al groener. Maar nu heb je met één muisklik toegang tot al het gras van alle burens, die ook nog eens alleen het groenste stukje laten zien.”

Mulder: “Natuurlijk willen we genoeg te eten hebben, ons veilig voelen en ‘erbij horen’. Maar de krachten in onze samenleving die hierop reageren, zijn doorgeslagen. Hyper geworden. En we kunnen ze niet meer stoppen.” Hoewel ook hijzelf niet aan deze krachten kan ontkomen, gelooft hij: “Als je beseft dat je een slaaf bent van deze krachten, dan heeft het systeem geen autoriteit meer over je. Uiteindelijk kan ik natuurlijk

‘Het kapitalisme is zelf een geloofssysteem, de economische crisis is een geloofscrisis’

Paspoort

Frank Mulder (Best, 1978) is journalist en schrijver.

- 2002: Doctoraal geschiedenis van de internationale betrekkingen, Utrecht.
- 2001-2002: Jongerenvertegenwoordiger in de Nederlandse delegatie voor de VN-commissie Duurzame Ontwikkeling en de wereldtop in Johannesburg..
- 2007: Training over armoede in India.
- 2002-2010: Medewerker christelijke jongerenorganisatie Time to Turn..
- v.a. 2010: Journalist voor onder meer Groene Amsterdammer en Trouw..
- juni 2015: boek *De geluksmachine* (Kok, 128 bl.z., € 14,99).

Frank Mulder is getrouwd met Marieke, vader van Joshua (7), Chris (4) en Juliët (1). Het gezin maakt deel uit van de woon-gemeenschap en huiskerk Overhoop in Utrecht-Overvecht.

(www.frankmulder.info)

niet besluiten om overal uit te stappen. Ik heb bijvoorbeeld ook een mobiele telefoon en ik moet ook eten en geld verdienen. Dus het systeem heeft nog wel macht over mij, maar de autoriteit is voor mij verdwenen.”

“Onder arme mensen heb ik de realiteit van het kwaad echt ontdekt”, vertelt Frank Mulder me een aantal dagen later tijdens een kopje muntthee in een Turkse lunchroom in Overvecht. “Er bestaat echt een hel en sommige mensen leven er nu al in. Die hel bestaat achter heel veel voordeuren hier.” Gebroken gezinnen, agressie en geweld, eenzaamheid. “Zo lang je daar zelf niet in zit, blijft het toch een beetje theorie allemaal.” Dat wil overigens niet zeggen dat hij het makkelijk vindt. “Dicht bij mensen leven vind ik heel moeilijk. Mensen zijn vaak irritant. En ook heel veel arme mensen geven geen liefde.”

Hij vertelt over een groepje Marokkaanse jongens dat regelmatig pannenkoeken bij hen kwam eten. “En dan trappen ze de volgende dag gewoon je deur in. Als er bijvoorbeeld een appel naar je hoofd wordt gegooid op straat, dan voel je opeens zelf die haat. Of in ieder geval dat je denkt: ik zou het niet erg vinden als die ander niet zou bestaan.” Toch is het juist dát punt waar hij uit wil komen. “Dat gebeurt er als je de woestijn in stapt. Dan pas begint je spirituele leven. Je moet je vijand eerst opzoeken om verzoening te kunnen krijgen. Daarom moet je uit je *comfortzone* komen.”

Dezelfde vader

Natuurlijk kunnen ook niet-gelovigen uit die *comfortzone* komen en ‘goed doen’, beaamt Mulder. Maar voor hem zelf is Jezus de kern. “Uiteindelijk is er toch een revolutie geweest, een historische bom ontploft. Het idee dat je via kennis geen liefde kunt krijgen, maar dat het juist andersom is: dat je door liefde kennis krijgt. De mensenrechten zouden er niet zijn geweest zonder Jezus. God is niet een bijzaak. In mijn geloofsgemeenschap zijn we echt familie. We hebben dezelfde vader. Vergelijk het met familiedagen. Ook niet altijd leuk, maar wel nodig om die familieband te krijgen.”

De viering op zondagmiddag in de huiskamerkerk wordt om beurten voorbereid. Vandaag staat het evangelieverhaal over Petrus die Jezus verloochende centraal. Er wordt een toneelstukje opgevoerd voor de kinderen over twee vriendinnen. Als echter de *cool girls* later ten tonele verschijnen en vragen waarom het ene meisje met die andere sukkel speelt, verloochent ze haar vriendin. “Dat is mijn vriendin helemaal niet!” Later gaan de gordijnen in de huiskamer dicht en kijken we via een krakkemikkige beamer op een scherm naar een filmpje over Petrus. Een autistische geloofsgenoot zingt uit volle borst een lied mee over de Vluchtelingenkerk.

Multiculturele kerk

Dan komt de Iraanse Shima naar voren om te vertellen over de rol van het geloof in haar leven. “Ik wist niets van Jezus”, vertelt ze terwijl Ibrahim, een ander lid van de geloofsgemeenschap, haar woorden vertaalt. “Ik was eenzaam. Ik had geen vader en moeder, geen familie hier. Ik heb een aantal keren geprobeerd om zelfmoord te plegen.” Tranen staan in haar ogen. “Nu heb ik Jezus gevonden en dit heb ik nog nooit gevoeld.” Echtgenote Marieke is inmiddels ook in de huiskamer komen zitten met hun jongste dochter, de schattige Juliët die uit haar dutje is ontwaakt. Zij probeert haar rustig te houden met sleutels en het kartonnen boekje *Elk schaapje*.

Later vertelt Mulder me dat Ibrahim bij de moedjahedien zat in Irak. “Nu vindt hij dat zinloos en zegt hij dat alleen Jezus vrede geeft.” Mulder lacht: “Ja, hij is echt een zendeling hoor!” Het is zijn ideaal om een ‘echte multiculturele kerk’ te krijgen. Hij en zijn vrouw gingen een paar jaar geleden naar India waar ze les kregen van Indiase christenen. “Zij legden ons uit dat we veel dichterbij huis moesten gaan zoeken. Bij de arme mensen om de hoek. Zonder arme mensen kun je Gods koninkrijk niet vinden. Rijke mensen veranderen de boodschap. Omdat ze veel eerder het gevoel hebben dat de wereld maakbaar is. Sneller denken dat

ze zelf wel oké zijn. Arme mensen prikken daar eerder doorheen.”

Niet wrokkig

Hoewel Mulders diagnose van de wereldproblemen getuigt van een grote maatschappelijke betrokkenheid, gelooft hij niet in de macht van partijpolitiek om werkelijk het systeem te veranderen. “De problemen zijn spiritueel en het antwoord moet je dus ook daar zoeken.”

Hij ziet bij activisten soms haat tegenover de mensen die het niet met ze eens zijn. En wrokkigheid. “Het christelijk geloof, de liefde, is niet wrokkig. Daar zit de kracht in kwetsbaarheid.” Het gaat er volgens Mulder om een relatie te krijgen met de mensen die uitgesloten zijn van de samenleving. “Niet omdat ik een nobel mens ben hoor, want dat ben ik helemaal niet! Op een bepaalde manier gaat het juist om mijzelf. Als ik dit niet zou doen, dan zou ik namelijk iets heel moois mislopen. Deze gemeenschap, midden in de harde werkelijkheid, is voor mij de plek waar ik het goede leven vind, wat door de geluksmachine juist buiten bereik wordt gehouden.” ●

De zonnebrillentest

Heerlijk man, die lente! Dat je alles weer door een roze bril ziet!

Kan helemaal geen kwaad volgens Wikipedia, want als we echt door roze glazen zouden kijken, zou onze menselijke kleurperceptie ervoor zorgen dat alle kleuren nog steeds normaal lijken. Boeiend. Dat geldt ook voor zwartkijken, als je het mij vraagt. Zelf heb je niks in de gaten, terwijl je waarneming volkomen verkokerd is.

Persoonlijk kijk ik mensen heel graag in de ogen, dus alle zonnebrillen mogen wat mij betreft regelmatig even omhoog. Of af. Maar zo langzamerhand begin ik wel in te zien dat een roze bril veruit te verkiezen is boven een donkere. Veel te lang heb ik in duisternis gewandeld. Nu, bij het klimmen der jaren betreur ik alle verkeken kansen en ontmoetingen waar ik vroeger nog niet rijp voor was. Mensen die ik over het hoofd heb gezien, niet gehoord of begrepen heb. Leraren bij wie ik aan de lippen had moeten hangen. Ware het niet dat ik verblind was door kortzichtige dogma's en eigenwijze overtuigingen. Allemachtig, wat kun je doof zijn voor de werkelijkheid, omdat de tetterende papagaaien in je hoofd gelijk willen hebben en krijgen. Gelukkig heb ik tegenwoordig m'n ogen en oren wel goed open. Leeg luisteren is m'n hobby geworden. Met verwonderd rondzien verdien ik m'n brood. Tenminste... nog regelmatig betrap ik mezelf helaas op zwarte, zelfs blinde vlekken. Wie kent het niet? Onze innerlijke zonnebril laat nu eenmaal weinig licht van buiten door.

Gewoon even om te checken: stel dat Jezus nu zou leven, zou het ons dan opvallen dat we met een bijzonder mens te maken hadden? Of zouden we die man met z'n tegendraadse eenmansacties als een gevaarlijke gek te kijk zetten?

Door onze donkere bril zien we ook asielzoekers als lastpakken in plaats van als getalenteerde wezens. Hoe onwijs is dat. Niet alleen voor hen, maar juist ook voor onszelf. Er zitten kunstenaars, chirurgen, wijzen en kostelijke werklieden tussen de nieuwkomers en aangespoelden. ‘Jou kunnen we goed gebruiken. Kom jij maar eens hier!’ Het zou van schranderheid getuigen om deze mensen gretig te onthalen zodat ze zich geroepen voelen. Durven we deze zomer onze donkere brillen in hun hoesje te laten zitten om wat meer de roze te gaan gebruiken? Of zullen we eens echt liefdevol uit onze eigen doppen gaan kijken?

Annemiek Schrijver is journalist en presentator bij KRO-NCRV.

